

Krist i značaj

Znamo iz psihologije sviju i najgenijalnijih ljudi: jedni su načelo, nepodmitljivi, konzekventni, a drugi su opet praktični, prilagodljivi; prvi su stoga obično malko odbojni, a drugi opet privlačljivi i puni prijateljstva. Kod jednih izbija jedno, kod drugih drugo, ali sasvim harmonijski složeno to dvoje ne ćete gotovo nigda naći. Kraj sve pa i najuspjelije usklađenosti bit će kod sviju ljudi dominantom njihova značaja: ili *načelo* ili *praktičnost*. Eto nam tako i opet jednoga kriterija za Kristov značaj! Kako je dakle kod Krista u tom pogledu?

NAČELO BEZ KOMPROMISA

Da je Krist živo načelo, jedva treba i spominjati. Po njegovom nastupu vidi se jasno, kako ne zna kompromisa, kako za dobro ima samo pohvalu, a za zlo samo žigosanje, pa nalazilo se ono gdje mu drago. Jednomu će Petru reći: Idi od mene sotonu! a Ivanu, kojega je toliko ljubio, i bratu mu Jakovu, kojega je uz Petra i Ivana uvijek napose odlikovao, nazvat će posve ležerno: Boannerges — sinovi groma. I reći im: »Ne znate, čijega ste duha«, kad oni žele krojiti pravdu! Naprotiv za pismoznance i farizeje, koji su Mu bili zakleti neprijatelji, te kojima je znao onakove lekcije držati, veli: »Na stolicu Mojsijevu sjedoše književnici i farizeji; što god vam dakle reknu, činite, ali po djelima njihovim nemojte činiti!« Daleko je od Njega ona obična ljudska slabost, koja makar i na načelnim protivnicima ne može da nađe ništa dobro, nego samo i jedino zlo, i obratno na svojim prijateljima ili pristašama vidi samo suho zlato. To je išlo tako daleko, da je čak i prema vlastitom narodu bio neumoljiv te otvoreno korio njegove mane i zabacio ga, kad se nije htio pokoriti Božjoj volji te ispuniti svoju misiju. Tko može označiti makar i jednu jedinu osobu, za koju bi mogao dokazati da je vršila na Krista kakav utjecaj? Nije li i prema vlastitoj majci pokazao takovu neodvisnost u nastupu: »Što ja imam s tobom, ženo?« veli na intervenciju u Kani Galilejskoj. »Još nije došao moj čas!« Iako te riječi ne mogu biti nikako uvredljive, ipak pokazuju neodvisnost Njegovu. Slično pokazuje onom zgodom, kad Ga usrijed propovijedanja upozoravaju,

da vani stoji Mati Njegova i rodaci: »Tko je mati moja i tko su braća moja? Evo ovi ovdje — reče i pokaza na učenike svoje — to su mati moja i braća moja!« Je li itko ikada od ljudi pokazao ovakovu neodvisnost čak i od onih, koji su mu po krvi najbliži? Ili promatrajmo Ga, kad razgovara sa Samarjankom te joj odgovara na prijeporno pitanje između Samarjana i Židova! Odgovara vrlo fino, zamata odgovor u mnogo papira, ali ne popušta od načela i istine ni za dlaku! Uopće, što se toga tiče, pokazuje upravo genijalnu vještinu, kojom i u najzamršenijim i najopasnijim situacijama, kakove su znale nastajati zaslugom onih, koji su Ga svom dušom mrzili, zna spasti svoja načela i istinu i to tako, da se nitko ne može potužiti, nego samo postidjeti. Prigovaraju Mu na pr., što je u subotu izliječio bolesnika. Napravili su iz toga cijeli škandal. A On ih pita: »Je li dopušteno subotom činiti dobro ili pustiti zlo; spasti život ili ga pustiti da se izgubi? — Ako kojemu od vas padne u zdenac vo ili mađarac, zar ga ne će odanle izvući, makar da je subota?«

Drugom zgodom hoće da Mu stave zamku s poreznim novcem, a On je upotrebljava za to, da iznese načelo novoga kršćanskoga društvenog poretka: »Dajte caru carevo, a Bogu Božje!« davši im ujedno razumjeti, da su dužni paziti na to, što im Bog po Njemu kazuje i od njih traži. Ili kad Ga pitaju, da li je slobodno i zašto otpustiti ženu, a On iznosi načela, o kojima oni jadnici nisu ni sanjali. Pa kad dolaze Saduceji, da izvrgnu ruđlu nauk o uskrsnuću mrtvih, tad im tako fino začepi usta, da se više nitko nije usudio, da Ga što god ovako zapita.

Za načela On se usuđuje staviti u opreku sa svom tradicijom i starinom: Čuli ste, kako je kazano starima . . . , a ja vama kažem!

ALI I BLIZINA ŽIVOTU ..

Pa ipak kraj sve te načelnosti, On ima posve realan pogled u svakidašnjicu; On u svim situacijama pokazuje najbolje poznavanje i prosuđivanje. Kad Petar u vrtu Getsemaniju povlači mač, da njime navali na neprijatelja, Isus jedini posve mirno i realno odlučuje: »Metni mač u korice!« Kad kod Heroda jedne mori strah, da će im žrtva ugodivši kraljevoj radoznalosti, umaknuti, te Ga neprestano tuže, a druge opet napunja nada, da će vidjeti, što još nisu vidjeli, jer će Nazarenac, kad mu se radi o glavi, sigurno učiniti kakovo čudo, jedini On suvereno stoji nad situacijom i ne ponizuje sebe!

Kakovo realno gledanje na socijalni, ekonomijski i politički život pokazuje Krist, kad kraj svega toga, što je nosilac načela, koja će sve stubokom promijeniti i stvoriti novo društvo, ipak tako konzekventno izbjegava svaki pokušaj nasilnoga mijenjanja prilika, svake revolucije! Kad Ga oduševljena masa želi učiniti kraljem, On se uklanja; kad ga netko hoće da uplete — u dobroj nakani — u neke građanske sudske odnosno parničke poslove, otklanja to riječima: »Čovječe, tko me je postavio sucem ili djeliteljem baštine?« Što više! Na području, koje je konzekventno prisvajao sebi: religiozno-moralnom, i na njemu ne će ništa naglo provoditi. On se prilagođuje zakonu Mojsijevu, pohađa hram i sinagoge. Premda je očito odijelio kompetencije državne i duhovne vlasti onim glasovitim riječima: »Dajte caru carevo, a Boгу Božjel« ipak se sam međutim pokorava tadašnjim vlastima. On zna: najprije treba stvoriti uvjete za nov poredak, koji On već gleda; najprije treba da su tu ljudi, koji su sposobni biti nosiocima njegovim, a onda će oni već sami malo pomalo povući konzekvencije i stvoriti taj poredak: »Nitko ne meće nove zakrpe na staru odjeću« i »Nitko ne lijeva novoga vina u stare mješine« Njegove su riječi, koje također odaju Njegovu blizinu praktičnom životu i realnom gledanju na život i njegove potrebe. Njegov pogled, koji je tako neobično jasan, čist, prodoran, neodvisan i slobodan, da se diže nad sve tradicije, nad sve predrasude, što su postale ukočenim životnim pravilima; Njegov dar prodirati do bitnoga u stvarima takav je, da ipak ujedno zapaža i sve nijanse i sve sitnice konkretnosti. Njegove priče vrve tako sitnim, fotografskim podacima iz života, koji mogu biti samo plodom finoga detaljnog opažanja i blizine životu: tu nastupaju seljaci sijači i žeteoci, priprosti ribari, vinogradari, trgovci, što traže drago kamenje, nadničari, domaćica, što mijesi kruh, sirota žena, koja mete kuću, da nađe izgubljeni novčić, svatovi, suci, vojskovođe i kraljevi. Njemu ne izmiče farizej, što ostentativno po ulicama moli i dijeli milostinju, pismoznanci, što šire skute po uglovima, ne izmiču pravila pristojnosti prema gostima i kod stola; onaj prosjak, što na vratima očekuje mrvicu sa stola; On čak i onda, kad svi zaboravljaju na tjelesne potrebe mase, koja Ga je tri dana slušala, misli na to, da je valja nahraniti, jer da će inače stradati od slabosti na putu. On je kraj sve svoje načelnosti tako društven, da pohađa gozbe, da se zna i sam pozvati onamo, gdje zna, da će imati prilike učiniti kakovo dobro! Riječju: Krist je svakomu tako blizu, tako pun razumijevanja za svakoga, te se svakomu

čini, da mu je najintimniji prijatelj, a opet svi osjećaju, da je u Njega neki rezervat, da se nikada nije posve povjerio, osjeća se neka distancija, koja ne vrijeda, nego samo budi štovanje, pokazuje načelo u bengalskoj rasvjeti i nedohitnoj visini te daje pravo ljubavi nove hrane!

AKTIVNOST BEZ UMORA

Ili napokon uzmimo kao *kriterij* za određivanje stila pojedinih značajeva antitezu: *akcija i kontemplacija!*

Nema nikakove sumnje, da se svi ljudi dadu podijeliti u dvije kategorije: u jednu će ići teoretici i mislioci, koji daju i nalaze ideje, a u drugu opet praktičari, kojima misliti sad u grubljoj, sad opet u rafiniranoj formi znači gubitak vremena. Ova rafiniranija forma očituje se napose u vjerskom životu: aktivnost zavede ljude, pa i dobre ljude, na to, da zanemare molitvu; oni nemaju vremena niti osjećaju potrebu za molitvu i studij, to je za njih gubitak vremena. Traži se cio čovjek, da harmonijski spoji u jednu cjelinu jedno i drugo, a svaki će spoj ipak nositi na sebi pečat sklonosti bilo na jednu bilo na drugu stranu. Kako je u tom pogledu bilo kod Isusa?

Ponajprije nitko živ ne može zaniijekati, da je u Njega bila nezapamćena aktivnost i to aktivnost prave nesebične ljubavi. Utjelovljeni karitas, koji neprestano samo čini dobro, a čini ga opet s neobičnom energijom. Jer, dok svi naši radnici napose na karitativnom području rade s manje više iluzija i s manje ili više nepoznavanja ljudi te znaju naprosto sve napustiti, kad dođe razočaranje, dotle Krist djeluje i radi požrtvovno poznavajući u dubljinu svu ljudsku mizeriju i nezahvalnost. On je osuđen na to, da radi s generacijom, koju naziva: »zlim i preljubničkim rodom«: »Zli i preljubnički rod traži znake, a ne će dobiti drugoga osim znaka Jone proroka!« veli negdje. Zna za Judu odmah i nema nikakvih iluzija s obzirom na nj; više puta upravo uzdiše nad nedotupavnosti, sporosti i slabosti apostola pa ipak im služi s neobičnom i ustrajnom ljubavi. Ne izmiče Mu ni to, da od deset očišćenih gubavaca samo jedan dolazi, da dade Bogu hvalu; vidi, kako taj Njegov narod po svojim službenim predstavnicima upravo zlobno izvrće sve ono, što On radi na njihovo dobro; zna jako dobro, da će Ga baš Njegovo otkupiteljsko djelovanje upropastiti t. j. dati povoda onima, kojima je ne samo htio nego i činio dobro, da Ga predadu na najsramotniju muku i smrt, ali sve to ne može da slomi Njegove neumorne radinosti.

Sva bijeda i nevolja okuplja se oko Njega, upravo Ga umaraju svojim potrebama; toliko dolaze, da bolesnici čak kroz krov moraju tražiti i probijati si put do Njega; toliko, da se događaju nesreće kako svjedoči sv. Luka u svojem evanđelju. Hoće da Ga zaustave, a On se mora otimati, da mogne ići svojim putem. Hoće da se malko povuče u samoću u pustinji, a svijet navaljuje za Njim te Ga zna i preteći, a On, kao da uopće nije nimalo umoran, stane raditi dalje: propovijeda, poučava i još k tome vodi jednu novu brigu: kako će ih u pustinji prehraniti. Neprestano putuje: po danu se umara putovanjima i natezanjem sa svojim brojnim neprijateljima, a noću prima stidljive Nikodeme, da ih malo pomalo dovede k istini! Ono, što su nam evanđelja zabilježila iz njegova života, tek je mali isječak svega, a ipak već sastavlja sliku izvanredno bogatog života!

ALI I KONTEMPLACIJA BEZ PRIMJERA

Pa je li ta i tolika aktivnost bila išta na uštrb kontemplacije u Krista?

Tko malko pozornije prostudira Njegov život, kako nam ga opisuju evanđelja, taj se ne će oteti dojmu, da je dominantna toga djelima bogatog života kraj sve aktivnosti kontemplacija, da je kontemplacija opća ravnica, na kojoj se izdiže zgrada onoga silno intenzivnog rada, kojim je obilježen Kristov život.

Eno odmah prve riječi njegove, koje su nam zabilježene, odaju neki sakriveni svijet, što ga je Isus iz Nazareta nosio u svojoj duši, svijet, koji je svojom ljepotom zablješćio i nadvikao sve i najljepše odnose običnoga života. Te riječi glase: — a upravljene su Majci i Poočimu: — »Zašto ste me tražili? Zar nijeste znali, da meni valja biti u onome, što je Oca mojega?« I finale toga aktivnog života jest finale mistika, koji umire na križu sav uronjen u Boga Oca svojega: »Oče, u ruke Tvoje predajem duh svoj!« Uopće zadnji časovi Isusova života jesu jedna nikad ne dostignuta žrtva i molitva, meditacija starozavjetne objave i njezino ispunjavanje, primjenjivanje do jote! A s početkom i svršetkom njegova govora i djelovanja istoga su stila svi važniji događaji njegova života!

Kad je bio kršten, veli sv. Luka, »molio se, i otvoriše mu se nebesa!« Kad je htio izabrati svoje učenike, »pope se na neki brežuljak da se moli. I provede cijelu noć u molitvi s Bogom. A kad dođe dan, pozove svoje učenike.« Velik dio čudesa — napose ozdravljenje gluhonijemoga, dječaka, opsjednutog od nijema duha, uskrsnuće Lazarovo, umnoženje

hljeba, povezan je i praćen molitvom. Kad promatra ljude i njihove brige, potrebe ili radosti, spontano se diže u molitvi k Ocu. Eno se vraćaju apostoli s prvoga apostolskoga putovanja, s prve misije radosni zbog svega, što su doživjeli! Referiraju to svojem Učitelju, a On se obradova i kliče: »Hvala Ti, Oče, Gospodaru neba i zemlje!« Kad je u pustinji nahranio svijet, otpusti ga, a sam nakon napornoga i upravo nametnutog si rada »ide na brdo, da se pomoli. A bilo je vrlo kasno, veli sv. Pismo, i on bijaše sam.«

SAM, A IPAK NE SAM —

BOŽANSKI PARADOKS KRISTOVA BIČA

Bijaše *sâm!* To je za Krista upravo značajka: On može, On hoće, On zna biti sam. Njemu ne treba nitko od ljudi, On je samome sebi dosta. I opet jedna crta, koja jako sjeća na božansku suverenost: Njemu nitko, ama baš nitko ne treba. A tajnu te suverene neodvisnosti otkriva, kad veli: »Ja nisam sam!« (Iv. 8, 16.) te, rastajući se i opraštajući s učenicima kod zadnje večere: »Evo dolazi čas i već je tu, kad ćete se vi razasuti svaki na svoju stranu i mene ostaviti sama. Ali ja nisam sam, jer je Otac moj sa mnom!«

On u molitvi ne razgovara, u radu ne gleda Oca, koji je daleko negdje, nego s Njime neprestano zajedno: »Otac je u meni, i ja u njemu«, »Otac radi, i ja također radim...« Zato se osjeća potpuno sigurnim u svakoj situaciji i za svaku svoju stvar. »Oče, ja znam, da Ti mene svagda slušaš.« »Oče neka bude volja Tvoja!« »U ruke Tvoje predajem duh svoj!« Upravo se čudi i žalosti nad učenicima, koji se u ladici na Genesaretskom jezeru boje zbog bure: »Gdje vam je vjera?« pita ih. »Ne bojte se! Samo vjerujte!« Stoga šalje svoje »kao janjce među vukove«, zabranjuje im nositi »bilo štap bilo kruha bilo kesu bilo novca za pojasom«; opominje: »Nemojte si razbijati glave govoreći: šta ćemo jesti, šta ćemo piti i čime ćemo se zaodjenuti? U to su pogani sasvim zaronjeni. A vaš Otac nebeski zna, da vi sve to trebate!«

Čovjek bi slušajući te i slične riječi gotovo rekao, da ima posla s kakvim sanjarom, koji uopće ne zna, što je život, s kakvim teoretikom, koji sjedi među svoja četiri zida, a da nije uopće ni dolazio u kontakt sa životom. Pa ipak vidimo, da je baš to onaj izvor, iz kojega proizvire nezapamćena energija, snaga i ustrajnost u neprestanoj akciji. Sva je akcija protkana kontemplacijom, i sva kontemplacija akcijom. Za Krista možemo s jednakim pravom reći, da je provodio aktivan i kontemplativan život, i nitko živ ne bi mogao reći, da je

jedan od njih živio na račun drugoga. Kristov život bio je sav i akcija i kontemplacija, najsavršenija sinteza jednoga i drugoga, a Krist je s jednakom ljubavlju i s jednakom svestranošću svojega bića bio sav i u jednom i u drugom...

Ono, čime sv. Ivan završuje svoje evanđelje, da naime ni cijeli svijet ne bi mogao obuhvatiti knjiga, koje bi vjerno fotografirale Kristov život i rad, morali bismo reći i mi obrađujući karakter Isusov. Jer taj se zapravo posve poklapa s cijelim Njegovim životom: u tom životu nema ni jedne čestice, koja ne bi sva bila u jednom stilu, koja ne bi bila temperamentum per excellentiam, sva u jednom izatkana s vrha do dna, kao i Kristova nešivena haljina, za koju poganski vojnici bacise kocke. Zaista! Ako se Bog uopće mogao pojaviti među ljudima i postati jednim od njih, tad je to mogao učiniti samo tako, u takovu stilu, kakav nam se očituje u Kristovu životu. Kristov značaj nova je potvrda, da »smo vidjeli slavu njegovu, slavu kao Jednorodnoga od Oca, puna milosti i istine«. Ali baš zato je Krist uvijek bio, jest i bit će *uzor* svima onima, koji ozbiljno hoće iz sebe da istešu prave značajeve, ideale od ljudi, *uzor*, koji ne će nikada prestati pozitivno djelovati, nikada ništa izgubiti od svoje privlačljivosti, ali i uzor, kojega nitko ne će nikada dostignuti!*

K. Grimm D. I.

* Literatura osim sv. Pisma uglavnom: Karl Adam, Jesus Christus; Pinard de la Boulaye, Jésus, Fils de Dieu; Mauriac, Vie de Jésus.

MOŽE LI SE NADOMJESTITI PRIVATNO VLASNIŠTVO NA ZEMLJIŠTU?

Postoje tri sistema po kojima bi se moglo nadomjestiti privatno vlasništvo na zemljištu, i to: *direktno obrađivanje zemlje po državi*, sistem slobodnih zakupnika ili da država veći dio zemljišne rente oduzme vlasniku direktnim porezima.

Prvi sistem zastupaju čisti marksisti. On dovodi konačno do kolektivnog vlasništva na svim sredstvima proizvodnje. Zar bi se moglo tako dobro obrađivati zemlju u državnoj režiji kao sada? Sam Schaffle kaže, da je sistem latifundija sve manje unosan, čim se intenzivnije obrađuje zemlja. (»Aussichtslosigkeit der Sozialdemokratie«, str. 25.) Usporedimo samo španjolske latifundije s holandskim seljačkim posjedima ili štoviše sa kineskim. Usporedba jasno govori za seljačko obrađivanje, a taj sistem baš znači uništenje seljaštva.